

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนของคณะสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4-5
ชื่อนักศึกษา	พระกรศิริ คตภูธร
รหัสประจำตัว	54B73330210
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ พลเอก ดร.เกษมชาติ นเรศเสนีย์
กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ ดร.บุญเลิศ ไพรินทร์

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษายุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนของคณะสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4-5 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนของคณะสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4-5 และ 3) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนของคณะสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4-5 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการโดยศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 364 รูป ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนประชากร จากจำนวนประชากรทั้งหมด 4,325 รูป ประกอบด้วย พระสังฆาธิการระดับ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส ผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และกำหนดเป็นสัดส่วนตามจำนวนประชากรในแต่ละชั้น คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอนและการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 รูป/คน ประกอบด้วย พระสังฆาธิการ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และจัดให้มีการสนทนากลุ่ม มีผู้เข้าร่วม 15 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4-5 ซึ่งเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า

1) ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนของคณะสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4-5 มีผลการเผยแผ่โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การวิจัยและพัฒนาพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.68) รองลงมา คือ ด้านส่งเสริมวิถีคิดแบบพุทธ มีผลการเผยแผ่ ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.73) และด้านพุทธศาสนากับการพัฒนาอย่างบูรณาการ มีผลการเผยแผ่ ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.76) ตามลำดับ โดยยุทธศาสตร์ปัจจุบันเป็นแนวทางปฏิบัติในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ขาดกลวิธีที่เป็นรูปธรรม แม้ว่าการนำไปปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะระบบการบริหารกิจการงานคณะสงฆ์มีกฎระเบียบคำสั่งและโครงสร้างการปกครองที่ชัดเจน ส่วนสภาพปัญหาการนำไปปฏิบัติคือขาดการกระจายอำนาจการบริหารงานไปสู่ภูมิภาค กฎระเบียบที่ใช้ในการปกครองคณะสงฆ์ปัจจุบันล้าสมัย องค์กรสงฆ์ต้องมี

การปฏิรูปเกี่ยวกับการรักษาระบบวินัยให้เข้มงวด รวมถึงการบริหารทรัพย์สินของวัดให้มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนของคณะสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4-5 ประกอบด้วย ปัจจัยสำคัญ 2 ปัจจัย ซึ่งมีอิทธิพลทางบวก โดยพิจารณาตามสมการพยากรณ์ เรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยบางส่วนจากสูงไปต่ำ ดังนี้ (1) ปัจจัยหลักธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ($\beta = 0.469$) และ (2) ปัจจัยวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ($\beta = 0.359$) โดย 2 ปัจจัยดังกล่าวอธิบายความผันแปรได้ร้อยละ 54.50 (Adjusted $R^2 = 0.545$) ของยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนของคณะสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4-5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า มีปัจจัยที่สำคัญอื่นอีกสองประการ คือ ปัจจัยด้านหลักธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เป็นหลักธรรมอันเป็นแก่นแท้ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงเคยใช้มาอย่างได้ผลในอดีตนั้นต้องไม่เป็นสัทธรรมปฏิรูปหรือเทียม และปัจจัยด้านวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น ต้องยึดรูปแบบเก่าและควรเพิ่มเติมเทคนิคใหม่ วิธีการสื่อเทคโนโลยี การบริหารจัดการเข้าไปเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) ข้อเสนอแนะยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนของคณะสงฆ์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4-5 ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์สำคัญ 4 ประการ ดังนี้ (1) ยุทธศาสตร์การรักษาหลักพุทธธรรมที่เป็นแก่นแท้ทางพุทธศาสนา โดยคณะสงฆ์ต้องมีการจัดประชุมสัมมนากันในองค์กรและเชิญทั้งภาครัฐและเอกชนต่าง ๆ เข้าร่วม ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาหลักธรรมตามหลักพุทธพจน์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันและเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งประเทศ จัดพิมพ์พระไตรปิฎกเผยแพร่อะไรและประชาสัมพันธ์ (2) ยุทธศาสตร์การนำเสนอหลักพุทธธรรมผ่านสื่อเทคโนโลยีและสังคมออนไลน์ โดยคณะสงฆ์ต้องสร้างสื่อนวัตกรรมเผยแผ่ที่ประกอบด้วย โครงการ กิจกรรม สื่อการสอน ผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ทุกรูปแบบโดยให้เอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาเป็นที่ปรึกษา และให้พระสงฆ์สามารถนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญไปปรับใช้ได้อย่างสะดวกมากขึ้น (3) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปองค์กรสงฆ์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยคณะสงฆ์ต้องปฏิรูประบบการปกครองคณะสงฆ์ ด้านการบริหารจัดการองค์กรสงฆ์ ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และด้านความสัมพันธ์กับศาสนาอื่น โดยต้องปฏิรูปให้มีความทันสมัยนำไปปรับใช้ได้อย่างเป็นที่พอใจของคณะสงฆ์ทั่วราชอาณาจักร และ (4) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ ด้านการเผยแผ่ โดยคณะสงฆ์ต้องเร่งพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่ให้มีประสิทธิภาพด้วยการเสริมสร้างพระสงฆ์นักเผยแผ่ พัฒนาระบบและรูปแบบการเผยแผ่ พัฒนาสื่อนวัตกรรมที่ใช้ในการเผยแผ่ พัฒนาแผนงานโครงการ กิจกรรม พัฒนาระบบศาสนสัมพันธ์ที่ส่งเสริมการเผยแผ่ร่วมกันกับศาสนาต่าง ๆ

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คณะสงฆ์

Thesis Title	Sustainable Buddhism Propagation Strategies of Monks in Sangha Administrative Region 4-5
Student	Phra Korn Siri Kotphoothorn
Student ID	54B73330210
Degree	Doctor of Public Administration
Field of Study	Public Administration
Thesis Advisor	General Dr.Kasemchart Naressenie
Thesis Co-Advisor	Dr.Boonlert Pairindra

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the sustainable Buddhism propagation strategies of the monks in the sangha administrative region 4-5, 2) study the factors affecting the sustainable Buddhism propagation strategies of the monks in sangha administrative region 4-5, and 3) study the problems and guideline improvements for sustainable Buddhism propagation strategies of the monks in sangha administrative region 4-5. This research was a mixed methods research which combined quantitative and qualitative approaches. The quantitative research was conducted by studying a sample of 364 people who were selected by proportional stratified random sampling from a population of 4,325. They were all ecclesiastical officials and consisted of provincial governors, ecclesiastical district officers, ecclesiastical commune-chiefs as well as an abbot who had a mission of Buddhism propagation. They were selected by stratified random sampling and simple random sampling. The sample size was obtained by calculations done with Taro Yamane's formula. The data were analyzed using the statistics of frequency, percentage, mean, standard deviation and stepwise regression analysis. The qualitative research was conducted by studying relevant documents and theories as well as conducting in-depth interviews with 30 key informants which consisted of sangha administrators, some executives and staff officers of the National Office of Buddhism. They were purposively selected. A group discussion was conducted with 15 participants which consisted of experts on Buddhism in sangha administrative region 4-5. They were also selected purposively. The data were analyzed using content analysis.

The results revealed that:

1) The sustainable Buddhism propagation strategies of the monks in sangha administrative region 4-5 were found to be at a high level ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.56). While considering each individual aspect, was found that the Buddhism research and development system aspect was at the highest level ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.68), followed by the aspect of promoted Buddhism thinking ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.73), and Buddhism with integration development ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.76), respectively. The studying showed that the current strategies were approaches for Buddhism propagation that lacked concrete tactics, although the implementation was at a high level because the

sangha governing system had clear rules and procedures, orders and governing structure. The implementation problems showed there was a lack of decentralization toward the regions, and that rules and procedures for the current sangha were obsolete. The sangha organizations must be reformed following rigorous Dhamma-discipline. In addition, asset administration of temples must be transparent and accountable.

2) There were 2 factors affecting the sustainable Buddhism propagation strategies of the monks in sangha administrative region 4-5. These 2 key factors had a positive influence. Considering the prediction equation, from high to low of partial regression coefficient, they were: (1) factor of doctrine in Buddhism propagation ($\beta = 0.469$) and (2) propagation techniques ($\beta = 0.359$). These two factors explained 54.50 % of the variation (Adjusted $R^2 = 0.545$) of the sustainable Buddhism propagation strategies of the monks in sangha administrative region 4-5 at the statistically significant level of 0.05. The results of the qualitative research revealed that there were 2 more factors affecting the sustainable Buddhism propagation strategies. One was the doctrine used in Buddhism propagation which was the core Buddhist teaching that the Lord Buddha used effectively in the past rather than pseudo-Buddhism. The other factor was the propagation techniques which abided by the old method and should be supplemented with more modern techniques, methods, online advanced technologies and more efficient management.

3) Four important strategies were proposed for the sustainable Buddhism propagation strategies of the monks in sangha administrative region 4-5: (1) strategy for maintaining the essence of the Buddhist doctrine by upholding the Dhamma principle to organize seminars to which the sangha could invite the public and private sectors. They should also revise the content which is inscribed in the Dhamma principle in Tripitaka so that it is in accordance with the current society and ensure it is in the same direction for all of the nation, (2) strategy for presenting the essence of Buddhist doctrine by using modern technology media and social networks. The sangha must create innovative propagation media composed of projects, activities, and instructional media using modern technology based on invitations to the private sector who has the expertise for being advisors, after which the sangha should be able to implement them, (3) strategy for reforming religious organization for sustainable development by reforming the monastic organizations, education, social education work, the sangha Act and religious relations. The reform must be more modern, more applicable and with the sangha's satisfaction nationwide, and (4) strategy for managing the propagation by upholding management systems more effectively. The sangha should create more propagators, develop propagation system, and propagation patterns as well as innovative media. They should develop programs, projects, activities, and religious relations that include promotion of the propagation with various religions.

Keywords: Strategies, Buddhism Propagation, Monks